

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

פינחס

(חלק יח — שיחה ד)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת פינחס, (אה"ק) יא"יזו תמוז; (בכל העולם) יח"כד תמוז, ה'תשפ"ב (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פינחס ז

אמירת ג' פעמים אלו היא פעמיים בשחרית ופעם אחת במנחה?

יש מתרצים שתפלת ערבית אינה זמן לאמירת אשרי (לפי ש"אין⁸ זמן תפלה (תהלה)⁹ בלילה", או לפי ש"אין אומרים קדושה בערבית ואשרי שייך לקדושה"¹⁰), ולכן אנו אומרים תהלה לדוד פעם נוספת בשחרית במקום ערבית.

אבל הצמח-צדק אינו מקבל תירוץ זה, דממה-נפשך: אם כל התקנה דאמירת תהלה לדוד פעם ג' היא „בשביל תפלת ערבית“, אין מקום לאמרה (בתפלה אחרת) – בשחרית; ו„אם אין שייך אשרי בערבית, לא יאמרו רק ב' פעמים“?

ולכן מפרש הצמח-צדק, שמאמר הש"ס „כל האומר תהלה לדוד ג' פעמים כו“, הוא רק למאן דאמר⁵ „תפלת ערבית חובה“ (והאמירה בפעם הג' היא אמנם בערבית); אבל „אנן דקיימא לן¹¹ הלכה כמאן דאמר תפלת

א. בזהר פרשתנוי הובא המאמר² „כל מאן דאמר תהלה לדוד בכל יום תלת זמנין איהו בר עלמא דאתי“. ומבואר שם, שיש חיוב לומר תהלה לדוד „תרי זמני“ – „בגין מזונא ופרנסה בכל יומא“, והפעם הג' היא „לא³ בגין חובה (לצורך הבקשות הנ"ל) . . אלא בגין שבחא“.

ומבאר אאמור בהערותיו על זההר³, שאמירת תהלה לדוד „תלת זמנין“ היא „כמו הג' תפלות“ – וכמפורש בפירוש רש"י לש"ס; „שלש פעמים – כנגד שלש תפלות“ – וכשם שב' תפלות (שחרית ומנחה) הן חובה ותפלת ערבית רשות⁵, כן הוא גם בנוגע לאמירת תהלה לדוד, ד"תרי זימני . . חיובא על בר נש", ופעם א' „בגין שבחא“, דהיינו „כמו וע"ד תפלת ערבית רשות“.

ב. והנה הצמח-צדק ברשימותיו לתהלים⁶ הביא את דברי רש"י הנ"ל, שג' פעמים תהלה לדוד הן „כנגד שלש תפלות“, והקשה, דעפ"ז היה לנו לומר תהלה לדוד גם בתפלת ערבית – ולמה

(7) ראה המובא ביהל אור שם. שו"ע אדה"ז או"ח סק"ח ס"ה* (ממג"א שם סק"ה).

(8) אלי' רבה סקל"ב סק"ח – הובא ביהל אור שם.

(9) כ"ה בלבוש או"ח ר"ס קלב.

(10) לשון הא"ר שם ע"פ חדא"ג מהרש"א ברכות שם – הובא ביהל אור שם.

(11) ברכות כז, ב. טאו"ח ר"ס רלה. שו"ע אדה"ז או"ח סק"ו ס"ב.

(* בשו"ע אדה"ז שם „אחר ערבית“, וצע"ק, למה שינה אדה"ז מלשון המג"א שם (מוקדנטי פ')

(1) רכו, א.
 (2) ברכות ד, ב (וראה גליון הש"ס ועוד שם ע"ד התיבות „גפ“). זח"ג קיט, סע"ב.
 (3) ליקוטי לוי"צ לזהר ח"ב ריש ע' תמד.
 (4) ברכות שם. וראה ס' המאמרים תפ"ח ע' קנו (ובהערה שם).
 (5) ברכות שם, וש"נ.
 (6) יהל אור במילואים ע' תערב ואילך. וראה שם ע' תקמא.

רק ש„לא לדלג האמירת אשרי ג' פעמים“¹⁶, וכדלקמן].

וצריך להבין: איך יתאים ביאור אאמו"ר שאמירת תהלה לדוד בפעם הג' היא „כמו וע"ד תפלת ערבית רשות“ (דעפ"ז נמצא, שגם אליבא דמאן דאמר תפלת ערבית רשות יש לומר תהלה לדוד ג' פעמים כדי להיות „בר עלמא דאתי“, ורק שהפעם הג' היא „בגין שבחא“, ע"ד תפילת ערבית (רשות) עם ביאור הצמח-צדק, שלמאן דאמר תפלת ערבית רשות די באמירת תהלה לדוד ב' פעמים (כדי להיות „בן עולם הבא“)?

ג. גם צריך להבין:

לפי ביאור הצמח-צדק, שלדעה (שהלכה כמותה) שתפלת ערבית רשות די באמירת תהלה לדוד ב' פעמים כדי להיות „בן עולם הבא“ – מדוע אומרים אנו תהלה לדוד ג' פעמים בכל יום, ב' פעמים בשחרית?

ומה שכתב הצמח-צדק שהטעם הוא ש„לא לדלג האמירת אשרי ג' פעמים“ (או כדבריו להלן שם¹⁵ באותיות הקבלה והחסידות: „תקנו לומר בשחרית ב' פעמים ע"ד ליעקב אשר פדה את אברהם¹⁷, שהתפארת מטה כלפי החדס“) – הא גופא דורש ביאור: כיון שע"י אמירת תהלה לדוד ב' פעמים כבר נעשה האומר „בן עולם הבא“ (כיון שבערבית נעשה מאליו מה שנפעל ע"י אמירת תהלה לדוד, כנ"ל) – מה חסר עוד, עד שיש צורך לאמרה פעם שלישית?

ערבית רשות" – אין אומרים „אשרי קודם ערבית“¹².

ונמצא, שלמאן דאמר תפלת ערבית רשות (שהלכה כמותו) די באמירת תהלה לדוד ב' פעמים¹³ (כדי להיות בן עולם הבא)¹⁴, וכפי שהולך ומבאר¹⁵ (ע"ד החסידות), שפעולת אמירת תהלה לדוד בתפלת שחרית ומנחה נעשית בתפלת ערבית (למאן דאמר תפלת ערבית רשות) „מאליו“,

[והטעם שאומרים תהלה לדוד ג' פעמים –] ב' פעמים בשחרית הוא (לא כדי להיות „בן עולם הבא“, אלא)

(12) „כדברי הכלבו“ (סי' יב „דין אשרי“) – יהל אור שם. וצע"ק, שהרי בכלבו כתב „משום דאית דאמרי ערבית רשות . . . התקינו לאומרה פעמים שחרית ולא רצו לתקנו בערבית כו“. משא"כ להצ"צ – (א) מאמר הש"ס „כל האומר כו" ג"פ אולא למ"ד תפלת ערבית חובה. (ב) אין מקום לתקן תהלה לדוד בשחרית במקום ערבית (ובמילא – צריך לאומרו רק ב' פעמים, כדלקמן), ככפנים. וראה לקמן בפנים סעיף ה. (13) ראה יהל אור ע' תקמא: שאנו אומרים רק ב' פעמים.

(14) אלא שצ"ע משו"ע אדה"ז או"ח (ר"ס נא) שהביא הא"א, שאמרו כל האומר תהלה לדוד ג"פ בכל יום מובטח לו שהוא בן עוה"ב, אף שפסק תפלת ערבית רשות (נמנו לעיל הערה 11). ובפרט שמעתיק גם „ג"פ“ (ראה לעיל הערה 2) – אף שלכאורה כאן אינו נוגע שצריך לאומרו ג"פ. ובסעיף ט שם, השמיט אדה"ז התיבות „ג"פ בכל יום“ (אף שהובאו במג"א שם סק"ז). ובכלבו לפנינו (ס"ד) „כל האומר בכל יום כו“ – בלי התיבות „ג"פ“. וכ"ה בכ"י שם. ואכ"מ. (15) שם ע' תרדע.

(16) שם ריש ע' תרעג.

(17) ישעי' כט, כב (בשינוי לשון).

וירא עה"פ וישכם אברהם בבקר) „בערבית“ ואולי הוא אגב גרדא דלשון „אחר מנחה“ שנקט לפנ"ו.

ד. ויש לומר נקודת הביאור בזה – שבענין זה ישנו חילוק בין הש"ס לזהר:

הצמח־צדק קאי (כמו שכתב שם) בדעת הש"ס – וע"פ נגלה דתורה, למאן דאמר תפלת ערבית רשות, אין מקום לאמירת תהלה לדוד בתפלת ערבית (וגם לא בתפלת שחרית במקום תפלת ערבית); משא"כ לאאמור"ר שבא לבאר דעת הזהר – ע"פ פנימיות התורה, הנה (א) אפילו למאן דאמר תפלת ערבית רשות, יש מקום לאמירת תהלה לדוד (אלא שאמירה זו היא „בגין שבחא" שזהו „כמו וע"ד .. רשות"¹⁸), (ב) ואמירת תהלה לדוד זו, עם היותה כנגד תפלת ערבית, נאמרת בפועל בתפלת שחרית.

[וזהו מה שמסיים הצמח־צדק, ומכל מקום לא לדלג האמירת אשרי ג' פעמים .. אומרים אותו בשחרית" (כפי שהולך ומבאר השייכות דערבית לשחרית (ע"ד הקבלה): „שהתפארת מטה כלפי החסד") –

דבריו אלו אמורים (לא אודות עיקר התקנה – שהיא רק ב' פעמים – אלא) ע"פ פנימיות הענינים, שגם למאן דאמר תפלת ערבית רשות אומרים תהלה לדוד ג' פעמים].

ה. ויובן בהקדם הביאור בדברי הצמח־צדק ש„אנן דקיימא לן .. תפלת ערבית רשות לכן אין אומרים אשרי קודם תפלת ערבית", כיון שהפעולה דאמירת תהלה לדוד „ודאי יומשך מאליו"¹⁵ – שזמה מובן, שהטעם שאין אומרים תהלה לדוד בערבית למאן

(18) להעיר משו"ע אדה"ז סק"ח שם: אא"כ יארנו כקורא בתורה ולא בתורת חובה.

דאמר תפלת ערבית רשות הוא (לא מפני שתקנה כזו היא ללא תועלת, כיון שבלאו הכי תחסר אמירת תהלה לדוד בפעם הג', כיון שתפלת ערבית רשות ו„בשביל צורך היו מבטלין אותה"¹⁹, אלא) לפי שמלכתחילה אין צורך לאמרה פעם שלישית (בערבית), כיון ש„ודאי יומשך מאליו" –

דלכאורה אינו מובן: בנוגע לתפלת ערבית שהיא רשות, מבואר שזהו לפי שה„יחוד" דתפלת ערבית נעשה בדרך ממילא (לאחרי ההכנות של המתפלל ע"י תפלת שחרית ומנחה)²⁰, ואעפ"כ קבעו תפלת ערבית באופן של רשות עכ"פ. וא"כ, כן הי' צריך להיות גם בנוגע לאמירת תהלה לדוד – שתהי' (עכ"פ) ענין של רשות [ויתירה מזו: לאחרי ש„האינדא קבעוה (תפלת ערבית) חובה"²¹ – היתה גם אמירת תהלה לדוד בתפלת ערבית צריכה להקבע חובה]; וכן –

למה אין אמירת תהלה לדוד שייכת בתפלת ערבית?

ו. וי"ל הביאור בזה:

הענינים שהם למעלה מעבודת האדם ונעשים בדרך ממילא – לאחרי שהאדם עושה את ההכנות הדרושות ומתכוון להיות כלי מוכשר לקבל את

(19) כלבו שם. וראה לעיל הערה 12.

(20) ביאור ענין היחוד (דערבית) ואיך שהוא למעלה מעבודת האדם – ראה יהל אור שם, ע"פ זח"א קלג, א. וראה בארוכה ביארה"ז לאדהא"מ ולהצ"צ שם. ועוד.

(21) טור ושו"ע אדה"ז – צוינו לעיל הערה 11.

ואם בא להזכיר מזכיר²⁷ – „כדי שיהא לברכה“²⁸]

ולכן הדבר הוא באופן של רשות, דכיון שמדובר אודות ענין שלמעלה מעבודת האדם, הרי זה ענין של „רשות“; אין ביד האדם להכריח (כביכול) שתהי' ההמשכה (כדבעי), וממילא אין זה ענין שהוא חובה על האדם.

ועד"ז הוא ענין תפלת ערבית רשות: אע"פ שה„יחוד“ נעשה בדרך ממילא, יש מקום לתפלת ערבית (באופן של רשות עכ"פ), שה„יחוד“ יהי' „לברכה“ וכיו"ב.

ז. עפ"ז יובן הטעם שהדבר שייך רק לגבי תפלת ערבית, ולא לגבי אמירת תהלה לדוד:

הצמח-צדק מבאר²⁹ שענין אמירת תהלה לדוד „מעורר“ את המדרגה שממנה „מתחיל שורש התעוררות יחוד (זו"נ)“. וממילא מובן, שאין מקום לאמירה זו בתפלת ערבית: מה שמתפללים ערבית (באופן של רשות עכ"פ) – נוגע רק באופן פעולת היחוד כו' (אבל לא בא לפעול את עצם היחוד), כנ"ל; משא"כ אמירת תהלה לדוד, שבאה לעורר במקום שבו „מתחיל שורש התעוררות יחוד“ – היינו שענינה לפעול את היחוד – הנה בזה אין עבודת האדם שייכת, כנ"ל.

ח. אמנם, כל זה הוא מצד נגלה דתורה, שמגעת בגליא דקוב"ה³⁰ –

(28) מג"א סק"ד סק"ד. שו"ע אדה"ז שם ס"ג.

(29) יהל אור שם (ע' תרעג).

(30) ראה זח"ג עג, א. לקו"ת ויקרא ה, א.

נצבים מו, א. מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר ב, התמים

ההמשכות מלמעלה – נחלקים, בכל-לות, לשני סוגים²²:

(א) מדרגות שהן למעלה לגמרי מעבודת האדם, ואינן שייכות כלל לעשיית ועבודת האדם – ע"ד מה שנאמר בקריעת ים סוף, שאמר הקב"ה „ואתם תחרישון“²³: אין צורך בתפלה, כיון שהמלחמה מלמעלה היא ממקום וממדרגה כזו²⁴ שלא שייכת בה עבודת האדם (ואדרבה, לפעמים עבודת האדם מבלבלת²⁵).

(ב) מדרגות שבהן שייכת עבודת האדם, אלא שעבודה זו אינה ענין של חובה, כי אם רשות בלבד. עשיית האדם אינה כדי לפעול את ההמשכה מלמעלה – כי אילו היתה עבודת האדם יכולה לפעול זאת, היתה זו חובה – אלא כדי שההמשכה (שבאה בדרך מתנה) מלמעלה תפעל פעולתה (למטה) כדבעי, בשלימות

[וכהדוגמא (שמביא הצמח-צדק²⁶) מהזכרת טל, ש"לא חייבו חכמים להזכיר טל (כיון שטל הוא למעלה מאתערותא דלתתא – טל לא מיעצר²⁷)

(22) לכללות סעיף זה – ראה ביאורה"ז להצ"צ שם (ע' צב"ג).

(23) בשלח יד, יד.

(24) בלשון הזהר (ח"ב מת, א) „בעתיקא

תליא מילתא“.

(25) ראה זהר עה"פ (שם מז, ב). וראה תו"א בשלח (סה, רע"א. הובא בביאורה"ז להצ"צ שם) „שאם תתערו אזי אין יכול להיות אתעדל"ע אלא כפי האתעדל"ת. – ואולי י"ל שיש בזה ב' אופנים: א) שמלכתחילה נמשך כפי אתעדל"ת, ב) שבבואה לתתא נשתנית כפי האתעדל"ת. ואכ"מ.

(26) ביאורה"ז שם.

(27) תענית ג, א.

חיצוניות (הכתר) כביכול, וממילא אין מקום לעשי' מצד האדם כדי לפעול את ה"יחוד", כיון שהיחוד הוא מבחי הפנימיות (הכתר).

משא"כ מצד פנימיות התורה, שמגעת בסתים דקוב"ה³⁰, פנימיות (הכתר)³¹ – יש ענין של "עבודה" גם בפעולת היחוד; אלא שהעבודה במדרגות אלו אינה באופן של "חובה", אלא בדרך "רשות". כשעומדים במקום שבו עבודת האדם אינה מגעת, ולא שייך שעבודת האדם תפעל שם – אין העבודה ענין של "חובה" (המורה) שהאדם מחייב ומכריח – פועל ע"י עבודתו, אלא זוהי רק עשי' שנותנת לאדם שייכות לענין הנפעל³².

ולכן, מצד פנימיות התורה, ישנו ענין של אמירת תהלה לדוד גם בתפלת ערבית, אלא שאמירה זו היא רק "בגין שבחא", שזוהו "כמו וע"ד" . . . רשות": תפקידה של אמירה זו אינו ליצור (ולהכריח) המשכה (של מזונות וכו'), אלא זהו הילול ושבח של הקב"ה.

וכדי להדגיש שאמירת תהלה לדוד זו היא רק ענין של רשות (ואינה כאמירת תהלה לדוד בשחרית ומנחה), נקבעה³³ האמירה (לא בתפלת ערבית גופא, אלא) בתפלת שחרית,

ח"ד ע' מח [קפט, ב] ואילך. אג"ק שלו ח"ג ע' תקלב ואילך.

(31) ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות

ס"ב ואילך.

(32) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1133 ואילך (ובהערות שם). ח"יב ע' 73 ואילך.

(33) ע"ד מ"ש בביאור"ו שם (ע' צג) בשם הבי"י "או"ח סרל"ו) שכדי, להראות שאינה חובה

(* כ"ה בגני"ק הצ"צ. וצ"ע שהרי הבי' לא

ובה גופא – בפסוקי דזמרה³⁴, הבאים קודם תפלת שמונה-עשרה דשחרית³⁵ – דיש לומר, שהכח להלל להקב"ה בתהלות ותשבחות, עוד לפני שמתפללים תפלת שמונה-עשרה דשחרית, הוא מה"יחוד" דתפלת ערבית שלפני זה.

[ובזה יובנו גם דברי הזהר שם, אשר "פרנסה לא חזי למשאל אלא בתר צלותא ופרנסה דמארי" (דמטעם זה אומרים תהלה לדוד לאחר שמונה-עשרה בשחרית), ומה שבתפלת מנחה אומרים זאת, "קודם צלותא", היינו

ממש . . . אין הש"ץ חוזר התפלה בתפלת ערבית ואין אומרים קדושה".

(34) שענינם – סידור שבחו של מקום (שו"ע אדה"ו או"ח ר"ס נא). וראה אוה"ח לזהר כאן.

(35) אלא שצ"ע, שלפ"ו נמצא שאמירת תהלה לדוד בפסוקי דזמרה היא רק "כמו וע"ד" . . . רשות", ומה שאומרים "בגין מזונא ופרנסה" . . . בתר צלותא" הוא "חיובא על בני" (לשון הזהר כאן): ואילו ע"פ נגלה, אמירת תהלה לדוד בפסוקי דזמרה היא יותר חיוב מאמירתו לאחר שמו"ע – שהרי פסוקי דזמרה נזכר בש"ס (שבת קי"ח, ב) ואומרים ברכה לפני ולאחרי (וראה לבוש או"ח שם "מאחר שחייבו חז"ל לאומרו תקנו ברכה כו"), ותהלה לדוד הוא עיקר פסוקי דזמרה (ראה שו"ע אדה"ו שם. (טושו"ע ו) שו"ע אדה"ו שם ס' נב).

ואולי י"ל שלכן מדייק אמו"ר דאמירת תהלה לדוד "בגין שבחא" הוא "כמו וע"ד" . . . רשות", להדגיש, דלשון הזהר "לא בגין חובה" אין הכוונה בזה שהוא רשות כפשוטו לגמרי, כ"א שפעולתו וענינו הוא "כמו וע"ד" ענין הרשות מאחר שאינו "בגין מזונא ופרנסה" (לפעול המשכות כו'), כ"א רק "בגין שבחא". וראה לקמן הערה 38.

הוסיף על מ"ש בטור שם (בשם הרמב"ם). ואולי צ"ל "כמו"ש בב"ח" (שכ"ה גם האי"דא דקבעוה חובה. ע"ש).

ע"ד ליעקב אשר פדה את אברהם שהתפארת מטה כלפי חסד" – שבזה מרמז השייכות של אמירת תהלה לדוד בשחרית לתפלת ערבית³⁸.

(משיחות ש"פ פינחס, מבה"ח מנ"א תשל"א,
מוצג"ק פ' פינחס תשל"ח)

משום שהזמן שלאחר (צלותא ד)מנחה הוא זמן של „דינא קשיא“³⁶ –

ולכאורה אינו מובן: הן אמת שאי אפשר לבקש על מזונות לאחר מנחה כיון שזהו זמן של „דינא קשיא – אבל איך אפשר לבקש זאת „קודם צלותא“, לפני שפועלים „פרנסה דמארי“?

356

וע"פ הנ"ל יש לומר, דכיון שכבר התפללנו תפלת שחרית, נשאר רושם מתפלת שחרית, ובכח זה אומרים אשרי קודם תפלת מנחה³⁷].

וענין זה מרמז הצמח-צדק בקיצור, בכתבו „תקנו לומר בשחרית ב' פעמים

(38) אלא שביהל אור שם (ס"ע תערב) מבאר שהתהלה לדוד שאומרים קודם „סדר קדושה“ (ובא לציון) הוא להשלים הג"פ תהלה לדוד (ושייך לערבית). וכפשטות משמעות הכלבו שם, לבוש (שבהערה 9) ונוד. וראה גם ס' מהרי"ד (קע, א). וראה לעיל הערה 35.

וממ"ש ביהל אור שם (ס"ע תרעג), והנה פסוד"ז כו" משמע, שגם ע"ד החסידות התהלה לדוד שאומרים בפסוד"ז שייך לשחרית, ופעם הב' דשחרית (ששייך לערבית, ת"ת) הוא זה שאומרים לאחר שמו"ע.

(36) שם רכו, ב. וראה מג"א ושו"ע אדה"ז שצויינו לעיל הערה 7.
(37) ראה ע"ד אה"ח לזהר כאן (מהרח"ו).

